

Dvakrát pochovaný: Dr. Matej Bencúr alias Martin Kukučín (1860 – 1928)

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Pediatr. prax, 2018;19(3):133

Na následky pneumónie zomrel pred 90 rokmi, 21. mája 1928 v nemocnici v Pakraci pri kúpeľnom mestečku Lipik (Chorvátsko) Dr. Matej Bencúr. Jeho telesné pozostatky boli uložené do provizórnej hrobky na Národnom cintoríne Mirogoj v Záhrebe. Jeho telo neskoršie bolo privezené na Slovensko a 29. októbra bolo slávnostne pochované na Národnom cintoríne v Martine.

Už vyššie uvedená história úmrtia a pohrebu na dvoch národných cintorínoch naznačuje, že Matej Bencúr nebol len „obyčajným“ doktorom medicíny. Je síce pravda, že nestal sa slávnym ako lekár, ale celý svoj život zostal verným stúpencom Hippokrata. Podľa spomienok jeho krstného syna a kolegu, Dr. Branka Nižetiča, Dr. Bencúr nikdy nevyzdvihoval svoje literárne účinkovanie. Jeho pacienti videli v ňom len dobrého a kultúrneho lekára na dedine. Ani len netušili, že ich liečiteľom je Martin Kukučín, jeden z najvýznamnejších slovenských spisovateľov. Ale ako sa stal Dr. Bencúr „obvodným“ lekárom v mestečku Selca na najväčšom ostrove Dalmácie (Brač) v Jadranskom mori?

Matej Bencúr sa narodil 17. mája 1860 v Jasenovej, na Orave. Ľudovú školu absolvoval v Jasenovej, gymnázium navštevoval v Revúcej, Martine

a Banskej Bystrici. V rokoch 1874 – 1878 absolvoval štúdium na učiteľskom ústave v Kláštore pod Znievom a pár rokov vyučoval v Jasenovej. V šk. roku 1884/85 zmaturoval na gymnáziu v Šoproni. Na jeseň sa presťahoval do Prahy a stal sa poslucháčom lekárskej fakulty. Rýchlo nadviazal kontakt s v Prahe študujúcimi Slovákami (Dušan Makovický, Vavro Šrobár, Ladislav Nádaši), a stal sa členom ich spolku Detvan. Medik Bencúr už vtedy bol známy ako spisovateľ Kukučín – roku 1889 svojou hrou „Komasácia“ vyhral literárny súbeh, vypísaný v Martine. Podľa spomienok V. Šrobára, medzi chudobnými „Detvancami“ Bencúr bol „aristokratom“, nakoľko býval u bohatej pani Máši Neureutterovej. V dome pani Máši sa schádzala slovenská mládež, medzi nimi aj Marko Didolič, vedúci vinnárne, kde odpredávali chýrne dinárske víno z ostrova Brač. Práve v tom čase Selca zostala bez lekára a Marko navrhol novému priateľovi Matejovi, aby tam prišiel. Dňa 6. januára 1894 prišiel teda čerstvo promováný Dr. Bencúr na ostrov a ostal tam 13 rokov ako lekár pre mestečko Selca a jeho okolie. Slovenský doktor sa nikdy nenaučil perfektne chorvátsky spisovný jazyk, ale veľmi rád používal dialekt, rozšírený na ostrove. Aj preto si ho sedliaci neobyčajne vážili –

bol ich „šor dottor“, (pán doktor). Bencúr/Kukučín sa im zato odvdáčil aj tým, že mnohých svojich pacientov, priateľov opísal vo svojom najslávnejšom románe *Dom v stráni*.

R. 1906 sa Dr. Bencúr vzdal miesta lekára v Selciach a odišiel so svojou manželkou, Pericou Didoličovou, do Južnej Ameriky. Stal sa lekárom juhoslovanskej komunity v meste Punta Arenas (Chile). Do Európy sa vrátili r. 1922. Už ako lekár nepracoval, venoval sa dokončeniu päťväzkového románu z prostredia vysťahovalcov *Mať volá*. R. 1926 sa vrátil do Chorvátska a usadil sa v Lipiku. R. 1927 ešte bol na dlhšej návšteve na Slovensku, no natrvalo sa vrátil až pred 90 rokmi – žiaľ, už len v rakve. I keď osud Dr. Bencúrovi nedoprial pracovať ako lekár na Slovensku, slová medika Bencúra v spolku Detvan roku 1892, sú aktuálne pre Slovensko i dnes: „*Náš jediný cieľ je pracovať na náprave nášho národného života.*“

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, 810 00 Bratislava
kiss.agi@panelnet.sk